

Pellon kunta
Kunnantie 4
95700 Pello
pellonkunta@pello.fi

LAUSUNTO

16.6.2016

Dnro 0491/2016

Asia: Paliskuntain yhdistyksen lausunto

Viite: Lausuntopyyntö 25.4.2016

PALOVAARAN TUULIPUISTON YLEISKAAVA

Kaavaehdotus

wpd Finland Oy suunnittelee tuulipuistoa Palovaaran alueelle Pellon kunnan eteläosassa. Puistolle laaditaan oikeusvaikutteista yleiskaavaa, jonka perusteella voidaan myöntää rakennusluvut suoraan enintään 17 tuulivoimalalle.

Tuulipuisto sijoittuu Orajärven paliskunnan alueelle. Vaikutusten voidaan olettaa ulottuvan myös Lohijärven paliskunnan alueelle, sillä molempien paliskuntien porot laiduntavat Palovaaran ja Ahkiovaaran alueilla. Orajärven paliskunnan suurin sallittu eloporomäärä oli 1 500, poronmistajia oli 76, Lohijärven vastaavat luvut olivat 1 400 eloporoa ja 54 poronmistajaa poronhoitovuonna 2013–2014. YVA:ssa arvioitiin vaikutuksia molempien paliskuntien poronhoidon kannalta.

Kaavoitus

Poronhoitolaisissa (PHL 848/1990, 3 §) säädetään poronhoidolle vapaa laidunnusoikeus maan omistustai hallintaoikeudesta riippumatta. Tämä on poronhoidon kannattavuuden perusedellytys. Vapaa laidunnusoikeus on ikiaikainen nautintaoikeus, joka on tarkoitettu ja tunnustettu pysyväksi oikeudeksi. Se tarkoittaa porolle oikeutta ottaa ravintonsa vapaasti luonnosta, poikkeukset tähän on lueteltu laissa. Lain 53 § velvoittaa viranomaisen neuvottelemaan asianosaisen paliskunnan kanssa valtion maita koskevien hankkeiden yhteydessä, mikäli ne vaikuttavat olennaisesti poronhoidon harjoittamiseen.

Myös valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT) osana maankäyttö- ja rakennuslain (MRL 132/1999) mukaista alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää turvaavat poronhoidon alueidenkäytöllisiä edellytyksiä. Palovaaran kaava-alueita koskee Länsi-Lapin maakuntakaava. Siinä on pyritty toteuttamaan poronhoitolakia ja VAT:ta suunnittelumääräyksellä, joka edellyttää poronhoidon alueidenkäytöllisten toiminta- ja kehittämisedellytysten turvaamista, sekä poronhoitoon olennaisesti vaikuttavan alueiden käytön suunnittelussa poronhoidolle tärkeiden alueiden huomioimista. Valtion maiden osalta edellytetään neuvotteluja asianomaisen paliskunnan kanssa.

Palovaaran yleiskaava-alue sijaitsee maakuntakaavaan merkityllä tuulivoimaloiden alueella (tv 2392 Palovaara). Merkinnällä osoitetaan valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittamia tuulivoiman hyödyntämiseen parhaiten soveltuvia alueita. Suunnitteluohjeiden mukaan ”tuulivoimalat tulee sijoittaa keskitetysti usean tuulivoimalan muodostamiin ryhmiin ja niin lähelle toisiaan kuin se energiatuotannon taloudellisuus huomioiden on mahdollista. Poronhoitoalueella alueen käyttöä suunniteltaessa tulee ottaa huomioon alueen poronhoidon edellytykset.”

Länsi-Lapin maakuntakaavan yleismääräystä noudattava ja poronhoitolain 53 §:n mukainen neuvottelu on järjestetty 24.4.2014. Neuvotteluita tulisi jatkaa ennen kaavaehdotuksen hyväksymistä.

Kaavan vaikutukset poronhoitoon

Tuulipuiston alue on tärkeää vasoma-aluetta, kesälaidunta ja rykimäaikaista aluetta. Tuulipuiston läheisyydessä on Lempaisen vasanmerkitäpaikka, mikä kertoo alueen tärkeydestä erityisesti vasonta- ja kesälaidunalueena. Aidassa merkitään vuosittain 200-300 vasaa. Riippuen tokan sijainnista, poroja voidaan kuljettaa aitaan suunnitellun tuulipuistoalueen läpi. Hankkeesta aiheutuu suoria ja epäsuoria laidunten menetyksiä. Alue on tällä hetkellä rauhallinen, siellä ei ole asutusta, eikä juurikaan teitä. Porot ovat tutkitusti herkimmillään ihmistoiminnan aiheuttamalle häiriölle juuri vasomisaikana, sitä ennen ja sen jälkeen. Mikäli porot välttävät tuulipuiston alueita häiriön (rakentaminen, voimaloiden liike, ääni, välke) vuoksi tai niitä ei voida muusta syystä enää käyttää poronhoitotöissä, aiheutuu laajemmille alueille ulottuvia välillisiä laidunmenetyksiä. Jos porot siirtyvät rauhattomaksi muodostuneelta alueelta pois, aiheutuu tästä epätasaista laidunten kulumista muissa osissa paliskuntaa. Porot voivat myös hajaantua häiriön vuoksi ei-toivotuille alueille ja aiheuttaa tarpeettomia ristiriitoja poronhoitajien ja muiden alueiden käyttäjien kesken. Tästä voi aiheutua lisätöitä ja muita kustannuksia paliskunnalle. Työmäärän lisääntyminen ja toiminnan uudelleensuunnittelu sekä mahdollisesti poronhoidon rakenteiden siirtäminen aiheuttavat myös kustannuksia elinkeinolle.

Erikokoisia ja vaikutuksiltaan erilaisia tuulivoimahankkeita on poronhoitoalueella useita vireillä. Toiminnassa olevia, tämän kokoluokan tuulivoima-alueita sen sijaan ei vielä tällä hetkellä ole kovinkaan montaa, etenkin keskeisillä porolaidunalueilla, eikä niiden pitkäaikaisvaikutuksia poronhoidon kannalta tunneta vielä riittävän hyvin. Tuulivoiman vaikutukset poroihin on syytä arvioida aina paliskunta- ja hankekohtaisesti. Vaikutusten seurannan järjestäminen on todellisten vaikutusten ymmärtämisen kannalta ensiarvoisen tärkeää. Yhtiön ja paliskunnan väliset neuvottelut muun muassa vaikutusten seurannasta ja haittojen korvaamisesta laitettiin alulle hankesuunnittelun alkuvaiheessa. Seuranta on alettu järjestää keväällä 2016 hankkimalla poroille GPS-pantoja. Seuranta varten olisi hyvä perustaa esimerkiksi tarpeen mukaan kokoontuva vaikutusten seurantaryhmä.

Yksityiskohtaisemmat huomiot

Poronhoitoa koskevien lähtötietojen kappale on puutteellinen. Alueen merkitys paliskuntien poronhoidolle jää kaavaselostuksessa epäselväksi. Selostuksessa ei esimerkiksi kerrota paljonko poroja laiduntaa

alueella tai paljonko vasaaja merkitään alueen vasaajakohtaisissa. Myöskään poronhoitotoimintaa ei kuvata: kuljetetaanko poroja alueen kautta tai kerätäänkö alueelta? Vaikutuksia porojen laiduntamiseen pidetään tilapäisinä. Kuitenkin tutkimustulokset Ruotsin puolelta osoittavat porojen välttävän tuulipuistoja vasaaja-aikana eikä ole osoitettu, että vasaaminen olisi palautunut alueelle. Vanhojen arviointien suora siteeraaminen tulisi lopettaa. Arviointi on aina hankekohtaista, eikä sitä voi suoraan kopioida toiseen hankkeeseen. Häiriöstä aiheutuvat vaikutukset ja niiden pysyvyys ovat tässä vaiheessa vielä epävarmoja. Tämän hetkisen tutkimus- ja kokemustiedon valossa oletusta vaikutusten tilapäisyydestä ei voida ongelmattomasti tehdä. Ainakin rakentamisaikaiset häiriövaikutukset ovat kiistattomia. Tarviin pidempiaikaisesta seuranta, jotta saadaan varmuus, tottuvatko porot voimaloiden toiminnanaikaiseen häiriöön siinä määrin, että palaavat vasaaja-alueelleen.

Edelleen poronhoitoon liittyvissä selvityksissä, niin tässäkin (s. 111), vedotaan siihen, että hankkeen pinta-ala suhteessa paliskunnan pinta-alaan on pieni. Kun alueen merkitystä (eli kuinka tärkeästä alueesta on kysymys) paliskunnan poronhoidolle ei ole kirjattu, ei voida myöskään sanoa, että hankkeen vaikutus on pieni.

Kaavaan on lisätty yleismääräys:

Alueen suunnittelussa ja toteuttamisessa on turvattava porotalouden toiminta- ja kehittämisedellytykset.

Kaavamääräys on perusteltu ja tarpeellinen. Sitä on syytä avata kaavaselostuksessa, jotta ymmärretään mitä toiminta- ja kehittämisedellytysten turvaaminen tässä tapauksessa tuulivoimayhtiöltä edellyttää. Toimintaedellytysten turvaaminen tarkoittaa käytännössä yhtiön ja paliskunnan välisen yhteistyön jatkamista, vaikutusten seuranta ja laidunalan menetyksen sekä muiden haittojen korvaamista paliskunnalle täysimääräisesti.

M-1 -alueelle sallitaan muiden ohella myös poronhoitoa palvelevien rakennelmien rakentaminen vähintään 230 metrin etäisyydelle voimaloista. Tämä hyvä ja tarpeellinen lisäys.

Paliskuntain yhdistys korostaa, että toinen poronhoitolain mukainen neuvottelu tulisi järjestää sellaisessa suunnittelun vaiheessa, että asioihin on vielä mahdollista vaikuttaa eli ennen kaavan hyväksymistä. Seurannan säännöistä sopiminen kirjallisesti on myös tarpeen.

PALISKUNTAIN YHDISTYS

Anne Ollila
toiminnanjohtaja

ma/ao